

Інноваційні технології інтеграційної та комерційної взаємодії суб'єктів аграрного ринку

УДК 631.153; JEL classification: M31; Q13
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-1-3>

ГАВРИЛКО Ірина Михайлівна, перший заступник начальника Головного управління
Державної фіскальної служби в Харківській області

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПІДСИСТЕМ МОНІТОРИНГУ ТА КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Гаврилко І. М. Організаційні засади формування підсистем моніторингу та контролю в системі менеджменту аграрних підприємств.

Вступ. Існуючі економічні умови вимагають від підприємств використовувати інструментарій для виявлення резервів ефективності в системі менеджменту. Розвиток суб'єктів агробізнесу у значній мірі відбувається під впливом фактору інформації. Аналіз інформаційних ресурсів повинен бути направлений на урахування минулих подій і прогнозування перспектив.

Метою наукового дослідження є розвиток організаційних засад формування підсистем моніторингу та контролю в системі управління суб'єктів аграрного бізнесу.

Результати. Обґрунтовано важливість моніторингу як методу дослідження у діяльності аграрного підприємства. Визначено роль моніторингу в системі менеджменту суб'єктів агробізнесу. Доведено необхідність використання системного підходу для забезпечення ефективності моніторингу діяльності підприємства. Охарактеризовано систему процесно-структурованого менеджменту. Розкрито сутність етапів формування системи менеджменту у розрізі функцій управління. Наголошено на необхідності уникнення проблеми дублювання функцій збору й аналізу інформації у діяльності аграрного підприємства. Встановлено наявність формального підходу до стратегічного планування. Окреслено вимоги, яким повинна відповідати інформація в ринковому середовищі. Обґрунтовано доцільність використання системи збалансованих показників для формування інформаційної бази контролю. Визначено основне завдання адаптивної системи контролю. Запропоновано впровадження моделі прогнозування у процесі стратегічного планування. Охарактеризовано фази стратегічного планування. Визначено економічний ефект від використання моделі прогнозування. Доведено, що впровадження стратегії розвитку можливе за рахунок змін у всіх підсистемах аграрного підприємства.

Висновки. Розглянуто підходи щодо впровадження елементів в систему менеджменту аграрного підприємства й встановлено, що найбільш доцільною є інструментальна концепція. Інтеграція інструментів моніторингу та контролю передбачає розроблення й впровадження певного організаційного механізму. Даний механізм сприятиме ефективному використанню потенціалу аграрного підприємства. Прийняття управлінських рішень у системі менеджменту аграрного підприємства відбуватиметься на основі релевантної інформації.

Ключові слова: моніторинг, контроль, аграрне підприємство, організаційні засади, менеджмент, стратегічне планування.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Динамічні зміни в навколишньому середовищі, глобалізація ринків і поступове посилення конкурентної боротьби вимагають від менеджменту вітчизняних підприємств застосування найсучаснішого інструментарію для виявлення існуючих в системах управління резервів ефективності. Тому все більшого значення набуває впровадження контролю в діяльність підприємств.

Інформація стала найважливішим фактором розвитку економіки держави й окремих суб'єктів господарювання. Тому розвиток моніторингу як методу забезпечення інформацією підприємства є актуальним. Знання як про сучасні, так і про класичні підходи до

даного методу необхідні для його вдосконалення.

Розвиток теорії і практики будь-якого методу неможливо без урахування його минулого. Крім того, знання основних віх розвитку методів науки управління допомагає краще розуміти джерела помилок, які є незмінними супутниками будь-якої науки. Точне передбачення майбутнього без аналізу минулого та сьогодення неможливо - постулат, який мотивує дослідження історичних етапів розвитку моніторингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування підсистем моніторингу й контролю у діяльності підприємств, в тому числі аграрних, має вагомий науково-практичний інтерес, що підтверджується роботами

таких дослідників як: Банева І. О. [1], Дорогань-Писаренко Л. О. [2], Лубенченко О. Є. [3], Мороз Ю. Ю. [4], Михайловина С. О. [5], Погорелова Т. В. [6], Чернецька О. В. [7], Чуліпа І. Д. [8] та інші. Враховуючи існуючий науковий доробок, розвиток організаційної складової у контексті даного питання потребує додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування організаційного аспекту формування підсистем контролю та моніторингу в управлінні аграрним підприємством.

Викладення основного матеріалу дослідження. Всі функції менеджменту (планування, організація, мотивація та контроль, регулювання) системно взаємодіють у процесі моніторингу.

Важливість проведення моніторингу як методу дослідження визначається необхідністю у розробці й реалізації стратегії розвитку підприємства та здійсненні ефективного менеджменту. Будучи складовою управлінського процесу, економічний моніторинг необхідний для оцінки привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора, визначення його позиції у національних і інших рейтингах. Моніторинг дозволяє виявити резерви і можливості, сильні і слабкі сторони підприємства, визначити напрямки адаптації внутрішніх можливостей організації до змін умов зовнішнього середовища. Необхідність моніторингу визначається зміною парадигми управління в трансформаційних умовах, тобто переходом від виробничої до маркетингової орієнтації, від оперативного до стратегічного управління. В сучасних умовах, коли підприємство обмежене у можливостях розширення ресурсного потенціалу, аналіз внутрішніх можливостей і ресурсів повинен стати відправною точкою розробки стратегії підприємства й планування його діяльності.

Забезпечення ефективного моніторингу діяльності підприємства повинно базуватися на застосуванні системного підходу, що дозволяє врахувати всі задіяні в даний процес елементи, взаємозв'язки й взаємодію між ними, підвищити результативність внаслідок системних властивостей. Системний підхід базується на загальній теорії систем, його основу складає система як сукупність підсистем, елементів, компонентів, що формують у взаємодії та взаємозв'язках нову цілісність і якість. Водночас системний підхід передбачає врахування максимальної сукупності

істотних складових системи, що надалі визначають її характер, тип, розвиток.

Система процесно-структурованого менеджменту є надзвичайно складною, багаторівневою і інтегральною, що зумовлює значний спектр параметрів її функціонування й розвитку. Водночас, незалежно від масштабів, обсягів і об'єктності система процесно-структурованого менеджменту налічує перелік невід'ємних елементів, зокрема: керуючу й керовану систему, процес менеджменту (функції менеджменту, методи менеджменту, управлінські рішення, комунікації) тощо. У межах елементів цієї системи фігурує моніторинг.

Так, на етапі планування потрібно чітко змодельовати стратегію моніторингу з виокремленням необхідного інструментарію. Організаційна функція передбачає створення інформаційної платформи. Операційна функція забезпечує безпосередній процес проведення моніторингу капіталу, розрахунок, аналіз, порівняння і оцінювання відповідних фінансових індикаторів. Мотиваційна функція являється взаємодоповнюючою компонентою інших функцій менеджменту. Функція контролю передбачає співставлення отриманих результатів із відповідними нормативними показниками, визначенням можливих відхилень і оцінюванням результатів фінансового моніторингу капіталу.

Контроль є цілісною міжфункціональною підсистемою збору, обробки й альтернативної інтерпретації інформації щодо стану виробничо-комерційної діяльності підприємства, структурно-динамічних тенденцій, можливостей і загроз її розвитку з метою підтримки прийняття, реалізації, контролювання та ревізії управлінських рішень в менеджменті підприємства. Поряд з інструментами моніторингу, інструментарій контролю здатен сформулювати цілісну систему забезпечення раціонального прийняття управлінських рішень стратегічного, тактичного й оперативного характеру в менеджменті підприємства, зокрема аграрного.

Основним проблемним питанням методичного характеру при цьому є необхідність уникнення дублювання і встановлення пріоритетності конкретизованих функцій збору й аналізу управлінської інформації, а також підтримки прийняття рішень. Раціональним шляхом вирішення вказаного проблемного питання є застосування інструментальної концепції інтеграції підсистем моніторингу та контролю в систему менеджменту аграрного підприємства. Слід зазначити, що

сучасна наукова думка поряд з інструментальним концептуальним підходом щодо впровадження окремих елементів в систему управління підприємства виділяє функціональний і процесний підходи. Втім, з огляду на специфіку діяльності аграрних підприємств пріоритетною є саме інструментальна концепція, яка забезпечує необхідну жорсткість у виконанні контрольної функції менеджменту, а також достатню глибину формування інформації для підтримки прийняття управлінських рішень.

У даному випадку доцільно говорити про синергію управління, що проявляється в інтеграційній взаємодії функціональних систем. Таке відображення синергетичного ефекту системи контролю характеризується передусім якісною інтерпретацією, що вказує на зміну загального результату від взаємодії функціональних систем контролю.

Дослідження показали, що найчастіше на підприємствах ведеться робота над стратегічними планами, однак формальний і некомплексний характер такої управлінської діяльності здебільшого доводить свою неідеальність. Така ситуація в подальшому унеможливуватиме управління стратегічним розвитком аграрних підприємств. Як показали дослідження, показники, які використовуються в аналізі господарської діяльності, не відповідають цільовій спрямованості системи контролю й не можуть бути використані як її самостійний інструментарій.

Зокрема, в ринковому середовищі набуває цінності інформація щодо окремих стратегій, товарів, клієнтів, підрозділів, логістичних каналів, а не лише по підприємству в цілому. Доцільним є систематизація й структуризація інформації по видах продукції підприємства. Для забезпечення пошуку перспективних напрямів діяльності підприємства необхідно порівняти фактичні результати зі сформованими на момент контролю ринковими умовами. З цією метою в рамках стратегічного контролю діяльності доцільним є проведення ситуаційного аналізу. Такий аналіз пропонується здійснювати, виходячи з оцінки факторів впливу на діяльність підприємства. Нами запропоновано розширений комплекс критеріїв стратегічної гнучкості підприємства, що враховує умови, які склалися на ринку.

Визначена в роботі система критеріїв і показників контролю на основі системи BSC створює можливості для визначення перспектив розвитку організації. BSC обґрунтована для різних типів управління, що дозволяє

розглянути стан економічного розвитку підприємств, їхніх потенційних можливостей і факторів впливу на кінцевий результат. Аргументовано необхідність доповнення базових проєкцій системи показників BSC двома новими проєкціями «Сировинна база» та «Підприємства-конкуренти». При формуванні системи завдання полягає в зосередженні уваги на якомога важливіших показниках стратегічного розвитку. Тому при відборі показників їх кількість має бути обмеженою й відображати стратегічні цільові орієнтири.

При формуванні комплексу критеріїв і показників проєкції «Сировинна база» доцільним є дотримання загальних принципів концепції «точно-вчасно», що дозволяє адаптуватися до змін попиту на ринку споживачів. Найбільш повно проєкцію «Фінанси» відображають такі показники як: рентабельність продажу по сегментах, вартість капіталу, рентабельність капіталу, оборотність матеріальних активів; проєкцію «Споживачі»: широта асортиментної програми, ємність і частка ринку, кількість постійних і нових клієнтів, співвідношення ціна-якість; проєкцію «Внутрішні бізнес-процеси»: завантаження потужностей, строки виконання договорів, заготівельні ціни порівняно з конкурентами, кількість інноваційних нововведень, витрати на дослідження порівняно з конкурентами; проєкцію «Навчання і кар'єрний ріст»: індекс задоволення персоналу, плинність кадрів, витрати на навчання персоналу; проєкцію «Підприємства-конкуренти»: відносна частка на ринку, критичні фактори успіху відносно конкурентів (в розрізі об'єктів); проєкцію «Сировинна база»: коефіцієнт виконання плану по заготівлі сировини (заготовлено сировини, потреба в сировині), стратегічні постачальники сировини за географічним положенням, швидкість постачання сировини, надійність постачання сировини, економія сировини, частка постійних постачальників.

Сукупність показників може змінюватись відповідно до стадії розвитку підприємства, що впливає на його загальну мету, а відповідно, і на цільову спрямованість системи контролю за типами управління.

Ступінь інтегрованості показників контролю буде залежати від цільових користувачів (суб'єктів системи контролю). Виділено три базових групи підприємств щодо цільової спрямованості контролю та запропоновано систему інтегрованих показників контрольового забезпечення стратегії розвитку

(на базі BSC). Показники розраховані для використання на найвищому рівні управління підприємством.

Націленість системи контролю на стратегічний розвиток підприємства забезпечується за рахунок інтеграції функціональних систем контролю.

Для підприємств, які розвиваються, цільова спрямованість має зводитись до повної орієнтації на вимоги споживачів, що забезпечить подальший розвиток у майбутньому. На цій стадії необхідний всебічний аналіз критичних факторів успіху підприємства й унікальності його пропозицій.

Розроблено концептуальну модель формування адаптивної системи контролю, адекватної стратегічному розвитку.

Формування зведено-аналітичної інформації за такими підходами дозволить всебічно дослідити можливі фактори успішного розвитку підприємства й дасть змогу визначити напрями подальшого функціонування.

Адаптивна система контролю при забезпеченні антикризових стратегій фокусує цільову спрямованість через орієнтування діяльності на потенціал успіху організації. Ідентифікація системи контролю при базових типах управління дала змогу виділити її цільову спрямованість при використанні різних типів, що обумовлюються особливістю об'єктів і завдань управління.

Формування системи контролю, адекватної стратегії розвитку підприємства, має базуватись на наявності альтернативних стратегій, орієнтації на потенціал успіху й обґрунтування стратегічних факторів успіху. За допомогою запропонованої системи збалансованих показників можна здійснити аналітичне забезпечення такої діяльності.

Одним з напрямів удосконалення є впровадження моделі прогнозування при стратегічному плануванні в логістичній діяльності аграрних підприємств, за приклад якої взято проведення дослідження щодо обсягу транспортних перевезень у виробничій діяльності аграрного підприємства. Слід відмітити, що стратегічне планування являє собою процес визначення цілей організації і їхніх змін, ресурсів для їхнього досягнення й політики, спрямованої на придбання та використання цих ресурсів. Стратегічне планування спрямоване на те, щоб забезпечити успіх підприємства, закріпити завойовані ним позиції на ринку збуту, визначити перспективи для подальшого росту. Стратегічний план, з одного боку, зорієнтований на віддалену перспективу, а з іншого боку –

повинний бути досить гнучким, щоб при необхідності можна було внести в нього зміни. Практично це програма діяльності підприємства протягом тривалого часу; її необхідно пристосовувати до постійно мінливої ділової і соціальної обстановки.

Процес стратегічного планування можна умовно розділити на чотири фази. Перша фаза – фінансове планування. Воно обмежується процедурою складання річного бюджету й базується на оцінках і інтуїції вищого керівництва. Друга фаза передбачає сполучення фінансового та довгострокового планування. Фінансові результати прогнозуються звичайно на 3-5 років уперед, найчастіше ґрунтуючись на результатах минулої економічної діяльності. Недолік такого підходу полягає в тому, що майбутнє важко передбачити, використовуючи тільки фінансові показники. У наш час рішення за такою схемою приймають підприємства з нескладною організаційною структурою. Третя фаза – концентрація уваги на факторах зовнішнього оточення: новітніх технологічних розробках, демографічних, соціальних, економічних. На основі отриманих даних і поглибленого дослідження ринків збуту можуть розроблятися альтернативні стратегії. Четверта фаза – стратегічний менеджмент. Крім дій, що відносяться до попередніх фаз, тут підприємства основну увагу приділяють збереженню й зміцненню позицій на ринках. В даний час усі ведучі корпорації розвинутих країн в області планування використовують стратегічний менеджмент.

Основною ідеєю є місія організації. Відповідно до обраної місії вищим керівництвом ставиться мета. Для реалізації цілей необхідно досліджувати всі фактори зовнішнього й внутрішнього оточення для того, щоб згодом сформулювати можливі стратегії. Аналіз розроблених стратегій і вибір оптимальної проводиться з урахуванням можливостей фірми та факторів зовнішнього оточення. Вибором стратегії в основному закінчується процес планування. На етапах реалізації і наступної оцінки прийнятої стратегії виявляються її сильні й слабкі сторони, при необхідності вносяться відповідні корективи. Багато підприємств після аналізу реалізації розроблених планів коректують і місію організації.

В практиці моделювання й прогнозування об'єму перевезень вантажів найпоширенішим і тим, що надає добрі результати згладжування рівнянь тимчасових рядів динаміки, є метод якнайменших квадратів.

Економічний ефект від використання моделі прогнозування об'єму перевезень при стратегічному плануванні, що є однією з основних частин прийняття управлінських рішень, визначається зіставленням планових і прогнозних значень з фактичним об'ємом перевезень вантажів з урахуванням відстані перевезень і собівартості одиниці транспортної роботи за даний період.

Слід також відмітити, що змінні параметри, які використовуються для ідентифікації стратегії, повинні включати важливі складові макросередовища. У цьому зв'язку виникає необхідність виділення таких об'єктів контролю: менеджмент як система, організація як система, конкурентоспроможність підприємства, загальні цілі підприємства, стратегія розвитку, сильні і слабкі сторони, можливості і загрози підприємства, потенціал підприємства.

Реалізація стратегії розвитку як потенційна можливість може бути здійснена лише в процесі організаційної взаємодії всіх структурних складових підприємства як цілісної системи. Це потребує в часових параметрах проведення змін у всіх підсистемах підприємства і, перш за все, в її структурних елементах.

Висновки. Сучасна наукова думка поряд з інструментальним концептуальним підходом щодо впровадження окремих елементів в систему управління підприємством виділяє функціональний і процесний підходи. Втім, з огляду на специфіку діяльності аграрних підприємств пріоритетною є саме інструментальна концепція, яка забезпечує необхідну жорсткість у виконанні контрольної функції менеджменту, а також достатню глибину формування інформації для підтримки прийняття управлінських рішень.

Процес інтеграції інструментарію економічного моніторингу та контролю передбачає формування й функціонування відповідного організаційного механізму. Впровадження запропонованого механізму передбачає ефективне використання потенціалу операційної діяльності аграрних підприємств і раціональне прийняття управлінських рішень на всіх рівнях: від оперативних до стратегічних. При цьому саме стратегічний рівень управлінських рішень потребує найбільш адекватної виконання завдань розвитку підприємства інформації, яка отримується засобами моніторингу та контролю.

Література.

1. *Банєва І. О.* Особливості методики моніторингу ресурсів розвитку аграрних підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2012. №3 С. 29-34.
2. *Дорогань-Писаренко Л. О.* Антикризовий моніторинг фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2014. № 4. С. 71-74.
3. *Лубенченко О. Є.* Організація моніторингу фінансово-економічної діяльності підприємства. URL: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/654.
4. *Мороз Ю. Ю.* Моніторинг фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. URL: eztuir.ztu.edu.ua/1925/1/58.pdf.
5. *Михайловина С. О.* Внутрішньогосподарський контроль як необхідний елемент управління сільськогосподарським підприємством. *Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства*. 2013. № 50. С. 112-116.
6. *Погорелова Т. В.* Статистичні аспекти моніторингу агробізнесу України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 1 (69). С. 58-67.
7. *Чернецька О. В.* Моніторинг фінансових результатів аграрних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 9-1. Ч. 3. С. 115-118.
8. *Чуліна І. Д.* Моніторинг економічних показників діяльності підприємства. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/3157>.

References.

1. *Banyeva, I. O.* (2012). «Peculiarities of methods of monitoring resources of development of agrarian enterprises». *Biznes-navihator*. no. 3 pp. 29-34.
2. *Dorohan'-Pysarenko, L. O.* (2014). «Anti-crisis monitoring of the financial condition of agricultural enterprises». *Visnyk Poltav's'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi*. no. 4. pp. 71-74.
3. *Lubyenchenko, O. Ye.* «Organization of monitoring of financial and economic activity of the enterprise». Available at: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/654.
4. *Moroz, Yu. Yu.* «Monitoring of financial resources of agricultural enterprises». Available at: eztuir.ztu.edu.ua/1925/1/58.pdf.
5. *Mykhaylovyna, S. O.* (2013). «Internal control as a necessary element of management of the agricultural enterprise». *Aktual'ni problemy upravlinnya ta finansovo-hospodars'koyi diyal'nosti pidpryyemstva*. no. 50. pp. 112-116.

6. *Pohoryelova, T. V.* (2019). «Statistical aspects of agribusiness monitoring of Ukraine». *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*. no. 1 (69). pp. 58-67.
7. *Chernets'ka, O. V.* (2014). «Monitoring of financial results of agrarian enterprises». *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnogo universytetu*. Issue. 9-1. part. 3. pp. 115-118.
8. *Chulipa, I. D.* «Monitoring of economic indicators of enterprise activity». Available at: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/3157>.

Abstract.

Havrylko I. M. Organizational principles of subsystems formation of monitoring and control in the management system of agricultural enterprises.

Introduction. Existing economic conditions require companies to use tools to identify reserves of efficiency in the management system. The development of agricultural business entities is largely influenced by the information factor. The analysis of information resources should be aimed at taking into account past events and forecasting prospects.

The purpose of the research is to develop the organizational basis for the subsystems formation of monitoring and control in the management system of agricultural businesses.

Results. The importance of monitoring as a research method in the activity of an agricultural enterprise is substantiated. The role of monitoring in the management system of agribusiness entities is defined. The necessity of using a systematic approach to ensure the effectiveness of monitoring the enterprise activities is proved. The system of process-structured management is characterized. The essence of the stages of the management system formation in the context of management functions is revealed. The need to avoid the duplication problem of information collection and analysis functions in the agricultural enterprise activities is emphasized. A formal approach to strategic planning has been established. The requirements to be met by information in the market environment are outlined. The expediency of using the system of balanced indicators is substantiated for the formation of the information base of control. The main task of the adaptive control system is determined. The introduction of a forecasting model in the process of strategic planning is proposed. The phases of strategic planning are characterized. The economic effect of using the forecasting model is determined. It is proved that the implementation of the development strategy is possible due to changes in all subsystems of the agricultural enterprise.

Conclusions. Approaches to the introduction of elements in the management system of an agricultural enterprise are considered and it is established that the most appropriate is the instrumental concept. The integration of monitoring and control tools means the development and implementation of a certain organizational mechanism. This mechanism will promote the effective use of the potential of the agricultural enterprise. Management decisions in the management system of an agricultural enterprise will be based on relevant information.

Key words: monitoring, control, agricultural enterprise, organizational principles, management, strategic planning.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2019 р.

Бібліографічний опис статті:

Гаврилко І. М. Організаційні засади формування підсистем моніторингу та контролю в системі менеджменту аграрних підприємств. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 1. С. 17-22.

Havrylko I. M. Organizational principles of subsystems formation of monitoring and control in the management system of agricultural enterprises. Actual problems of innovative economy. 2020. No. 1, pp. 17-22.

УДК 338.242.2; JEL classification: F15; Q13
DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2020-1-4>

*НАГАЄВА Галина Олександрівна, старший викладач кафедри фінансів,
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ
АКТИВІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ**

Нагаєва Г. О. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів у сільському господарстві.

Вступ. Загальна економічна ефективність підприємства залежить від ефективності використання оборотних активів. Негативний вплив фінансової кризи змушує сільськогосподарські підприємства постійно удосконалювати процес управління оборотними активами.

Метою наукового дослідження є розвиток напрямків підвищення ефективності використання оборотних активів у діяльності сільськогосподарських підприємств.

Результати. Визначено основні завдання для забезпечення ефективного використання оборотних активів у діяльності сільськогосподарських підприємств. Встановлено наслідки зміни швидкості обігу оборотних активів. Наведено напрямки підвищення ефективності формування та використання оборотних активів. Охарактеризовано способи прискорення оборотних активів за стадіями їх кругообігу. Визначено дії, направлені на збільшення